

Åbent brev til
Undervisningsministeren
Folketingets Uddannelsesudvalg
Medlemmer af folketinget.

Foreningen af Seminariernes Lærere i Billedkunst.
v./ Helle Rasmussen, Seminariелеktor, cand.pæd. i Billedkunst.
Myrdalstræde 89, 9220 Aalborg Ø.
E-mail: hr@aalsem.dk
Tlf. 55 34 35 10.

Aalborg April 2006.

Kære Bertel Haarder, medlemmer af Folketingets Uddannelsesudvalg og øvrige medlemmer af folketinget.

Seminariernes Billedkunstlærere har løbende fulgt den politiske debat om skolens og læreruddannelsens fremtid. Direkte foranlediget af lovudkastet til en ny læreruddannelsesreform finder vi det nødvendigt at præcisere og uddybe en række synspunkter. Vi opfordrer alle politikere til at overveje disse synspunkter grundigt:

Seminariernes Billedkunstlærere foreslår, at alle studerende på ny læreruddannelse får 3 linjefag, der er styrket mærkbart i omfang. Censornæstformændenes rapporter peger på, at alle fag i læreruddannelsen generelt er timemæssigt trængte, det gælder i høj grad også for billedkunstoffaget. Vi foreslår konkret, at dansk og matematik i fremtiden får et omfang på 1,0 årsværk (mod nu 0,8), og at øvrige fag i læreruddannelsen – herunder billedkunst - øges i omfang til 0,7 årsværk (mod de nuværende 0,55). Forslaget vil skabe balance mellem en vis forsyningssikkerhed i forhold til skolernes behov og en tiltrængt faglig fordybelse i alle linjefag. Desuden vil det rette op på den skævvridning af fagligheden, som bliver en følge af lovforslaget, som det ligger nu. Ikke alene det, at man i lovforslaget skelner mellem store og små linjefag, vil medføre en faglig skævvridning. Der er også tale om en skæv prioritering mellem såkaldt store naturvidenskabelige, humanistiske og praktisk-musiske fag. I det aktuelle forslag kan man vælge mellem 3 store naturvidenskabelige og humanistiske fag, mens man kun kan vælge et stort praktisk-musisk fag. Konsekvensen af denne skævhed er uforudsigelig, men derfor er der også en stor risiko for, at den får forskellige utilsigtede følger i forhold til de studerendes valg af linjefag og kan tvinge seminarier til at skære ned på udbuddet af linjefag. Det sidste kan medføre, at der i forskellige egne af landet ikke uddannes lærere i bestemte fag, og i så fald vil det blive et fremtidigt perspektiv af lovforslaget, at fagligheden på landets skoler i værste fald forringes.

Vi foreslår desuden, at man i forbindelse med en læreruddannelsesreform tænker visionært og gør et fremtidigt billedfag i læreruddannelsen til et billed- og mediefag. Det sidste rummer på den ene side muligheden for at lette stoftrængslen i danskfaget og på den måde styrke fagligheden i dansk. På den anden side vil det betyde en fremtidig kvalificering af arbejdet med medier på læreruddannelsen og i skolen, fordi arbejdet med medier kvalificeres i samspil med det billedkundskabsmæssige indhold og den fremstillende praksis, der arbejdes med inden for rammerne af billedkunstoffaget.

De særlige begrundelser for i øvrigt at styrke billedfaget mærkbart har at gøre med, at der er brug for de kompetencer, man kan udvikle gennem uddannelse i dette fagområde, og at dette kræver tid og rum. I det følgende besvarer vi en række spørgsmål, hvormed vi ønsker at tydeliggøre nødvendigheden af et styrket billedfag på læreruddannelsen:

Hvad skal vi med et billedfag i skole og uddannelse?

Et billedfag i skolen bør være det sted, hvor man gradvist skaber grundlag for forståelse af og kvalificeret stillingtagen til den betydning, som kommunikerer i forskellige billedformer og genrer og i forskellige kontekster.

I den seneste tid er det gennem sagen om de omstridte Muhammedtegninger endnu engang blevet tydeligt manifesteret, hvordan billeder med høj effekt bruges og kan misbruges i kommunikationen i den globaliserede verden. For få år siden så vi et tilsvarende eksempel på, hvordan en billedmæssig fremstilling fik voldsom effekt, da installationen "Snehvide og sandhedens vanvid" var medvirkende årsag til at fremprovokere en diplomatisk krise mellem Sverige og Israel. I begge tilfælde har det imidlertid set ud som om, at effekten i et vist omfang er kommet som en overraskelse, og det kan skyldes en grundlæggende mangel på forståelse af billeders betydning og funktion i nutidens globaliserede samfund. En sådan forståelse bør - og kan kun - opbygges gennem skole og uddannelse. Der er med andre ord alvorlige grunde til - dels at fremme forståelsen for værdien af et billedfag i skole og uddannelse, dels at få skabt de nødvendige rammer for et sådant fag.

Et billedfag i skolen skal varetage udviklingen af elevernes billedfaglige kvalifikationer, fordi sådanne kvalifikationer er en forudsætning for, at man kan udvikle visuel kompetence.

Visuel kompetence er væsentlig i nutidens samfund. Viden, meninger og holdninger skabes og kommunikerer i stigende omfang gennem brug af billeder og andre former for visuel fremstilling - ikke mindst i kraft af den moderne informationsteknologi. Visuel kompetence dækker f.eks. over evnen til at skelne mellem og reflektere forskellige billedformers og billedgenrers funktion og betydning, og færdigheder i at fremstille og anvende billeder med forskellig hensigt på et kvalificeret grundlag. Visuel kompetence er derfor et vigtigt element i forbindelse med elevers og studerendes demokratiske dannelse. Visuel kompetence bygger i høj grad på viden om *visuel symbolik*. Visuel symbolik er et særegent middel til kommunikation og betydningsdannelse og tilegnes ligesom forståelse for "den billedmæssige grammatik" i høj grad i samspil med en fremstillende praksis. Gennem billedfremstillende læreprocesser kan man med andre ord udvikle forståelse af og evne til at skelne mellem forskellige former for visuel eller billedmæssig symbolik, og den særlige måde, der kan fremstilles betydning på i forskellige billedgenrer. Det kræver tid og rum og forudsætter veluddannede billedkunstlærere.

Et billedfag i skolen skal desuden yde sit bidrag til udviklingen af en række almene, efterspurgte og relevante kompetencer i nutidens samfund.

Gennem arbejdet med billeder kan man f.eks. udvikle *evnen til at tænke innovativt og kreativt*, hvis billedarbejdet tilrettelægges som undersøgende og problemløsende processer. Billedarbejde kan også fremme *evnen til selv-ledelse og samarbejde*, bl.a. fordi billedarbejde i mange tilfælde implicerer en selvstændig, disciplineret, struktureret og målrettet indsats og i andre tilfælde beror på en koordineret indsats. Billedarbejde beforder også *analytisk kompetence*. Såvel reception som fremstilling af billedmæssig betydning implicerer analytisk refleksion. Endelig kan man nævne, at billedarbejde beforder udvikling af en særlig *visuel formidlings- og kommunikationskompetence*.

Gennem undervisning i et billedfag kan man kvalificere arbejdet i andre faglige sammenhænge i skole og uddannelse.

Da visuel fremstilling som følge af informationsteknologiens udvikling og udbredelse i stigende omfang anvendes som redskab til vidensproduktion, formidling og kommunikation i andre faglige sammenhænge, er behovet for visuel kompetence stærkt stigende. Visuel kompetence er en

væsentlig og nyttig kompetence i forbindelse med læring i andre fag, men den forudsætter et fagligt læringsrum. Derfor er behovet for et billedfag, der bl.a. varetager undervisning i – og kvalificerer arbejdet med - elektroniske medier og billedformer, større end nogensinde. Et fremtidigt billedfag bør med andre ord være et billed- og mediefag.

Hvorfor er det nødvendigt at styrke fagligheden i et fremtidigt billedfag?

Fagligheden i skolens og læreruddannelsens billedfag må styrkes, fordi

...tilegnelse af billedfaglig viden, forståelse og færdigheder med andre ord er en forudsætning for, at elever og studerende erhverver sådanne billedfaglige kvalifikationer, der skal til, for at der gennem undervisningen kan skabes grundlag for udvikling af relevante og efterspurgte kompetencer. I den forbindelse har fagligheden i skolens og læreruddannelsens billedfag alt for ringe vilkår.

Hvordan kan man styrke fagligheden i et fremtidigt billedfag?

1: Et billedfag bør styrkes mærkbart i en ny læreruddannelse, - der er brug for flere timer til at uddanne kvalificerede billedfaglærere. Vi foreslår som sagt et omfang på min. 0,7 årsværk.

Det aktuelle forslag om at styrke fagligheden i udvalgte fag på læreruddannelsen, opfatter vi som sagt som en skævvridning af fagligheden i læreruddannelsen med risiko for alvorlige og utilsigtede konsekvenser. Vi støtter forslaget om, at kommende lærere får færre linjefag, fordi vi mener, det rummer en mulighed for at styrke fagligheden på uddannelsen generelt. Derfor advarer vi samtidig på det kraftigste imod, at det tjemæssige potentiale, der dermed frigøres, kun kommer udvalgte fag til gode. Der er brug for at styrke fagligheden i alle læreruddannelsens linjefag, og der er for alvor brug for en styrkelse af uddannelsen af billedkunstlærere. Det sidste er bl.a. begrundet i, at studerende i faget generelt møder med sparsomme faglige forudsætninger, fordi faget er et lille fag i grundskolen. Det skinner også igennem hos de studerende, der har studeret billedkunst på B-niveau på gymnasiet. Desuden vil kommende billedkunstlærere fortsat kun få ca. halvt så mange timers undervisning i faget i forhold til, hvad der var tilfældet for bare 8 år siden, hvis ikke antallet af undervisningstimer i faget stiger mærkbart. Tidligere fik de studerende nemlig en obligatorisk grunduddannelse i faget. Vi finder det begrundet, at faget tildeles flere timer i forbindelse med en læreruddannelsesreform, bl.a. fordi det reducerede timetal i forhold til tidligere tider og et generelt lavt indgangsniveau bekræftes som et specifikt problem for billedkunsthaget i censornæstformandens rapport fra både 2004 og 2005 om eksamen i Billedkunst på læreruddannelsen. (Se ”Konklusioner og forslag til forbedringer” i Keld Friborgs beretning fra begge år.)

2: I beskrivelsen af et fremtidigt billedfag bør det betones, at der arbejdes med visuel symboltilegnelse og symbolfremstilling – og at faget varetager undervisning i elektroniske billedmedier.

I grundskole og læreruddannelse benævnes det nuværende billedkunsthaget som et fag, der tilhører det såkaldt praktisk-musiske fagområde. Denne rubricering har undertiden en uheldig konsekvens, nemlig at bestemte aspekter ved faget overbetones (og at andre aspekter underbetones). Ikke mindst i omverdensforståelsen af faget støder man ikke sjældent på en utidssvarende forestilling om, at f.eks. den håndværksmæssige virksomhed (det praktiske) og en mere diffus forestilling om ”den frie billed-(kunstneriske)-skaben” (en særlig forståelse af det musiske) er centrale betegnelser for

værdien af det, der foregår i faget. Det bør i fremtiden tydeliggøres, at der i skolens og læreruddannelsens billedfag arbejdes med visuel symboltilegnelse og symbolfremstilling. Det er i høj grad herved undervisning i faget bidrager til en faglig kvalificering af elever og studerende og muliggør de kompetenceudviklingsperspektiver, der er specifikke for faget og er med til at give faget tyngde. I den forbindelse mener vi, det vil være visionært at gøre et fremtidigt billedfag til et såkaldt billed- og mediefag. Der arbejdes i forvejen med elektroniske billedmedier i faget, og arbejdet med elektroniske billedmedier kan ikke undgå at blive kvalificeret i et samspil med det specifikke billedkundskabsmæssige indhold og den billedfremstillende praksis, som er centrale områder i faget.

*

Det er vores håb, at undervisningsministeren, uddannelsesudvalget og medlemmer af folketinget i øvrigt, har forståelse for, at det ikke bare er påtrængende nødvendigt, men også relevant og begrundet i forbindelse med en læreruddannelsesreform at styrke læreruddannelsens billedfag. Vi uddyber i øvrigt gerne vore synspunkter. Alternativt kan vi foreslå, at man får synspunkterne kommenteret ved at rette henvendelse til lederen af Institut for Pædagogisk Antropologi på Danmarks Pædagogiske Universitet, Mie Buhl.

På vegne af bestyrelsen for
Foreningen af Seminariernes Lærere i Billedkunst

Helle Rasmussen
Formand